

СТАНОВИЩЕ

от проф. Иван Петров Топузов, д.м., д.п.н., от катедра
 “Кинезитератия” при Факултет “Обществено здраве и спорт”
 на Югозападен Университет “Неофит Рилски” – Благоевград

ОТНОСНО: Дисертационен труд на докторант Евелина Емилова Милошова от катедра “Спортна медицина” на НСА “Васил Левски”-София на тема: *Морфо-функционални характеристики на състезатели по фехтовка* за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по научната специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ), професионално направление 7.4. “Обществено здраве”. Научен ръководител е доц. д-р Диана Димитрова.

Представеният от докторант Евелина Милошова дисертационен труд е с **обем 210** стандартни машинописни страници, като в този обем влиза и библиографията от **237** литературни източника /36 на кирилица и 231 на латиница/. Извън този обем са представени и четири приложения. *Структурата* на дисертацията е съобразена с препоръките и изискванията за трудове от този род, като съдържа уводна част, литературен обзор и две взаимно-свързани глави, последвани от изводи и препоръки. *Тематиката* е актуална пред вид нарастващата популярност на спорта фехтовка по света.

Уводът представлява сполучливо въведение към разглеждания в дисертацията проблем.

Литературният обзор е с обем от 40 страници и дава подробна картина на научните публикации по разглеждания проблем. Авторката се спира детайлно на проучванията, отнасящи се до показателите, които тя самата изследва при избора от нея контингент. Касае се за антропометричните характеристики, състава на телесната маса, соматотипа, морфологичната асиметрия на крайниците, физическата дееспособност и травматизма, като всичко се пречупва през призмата на фехтовката. Обзорът е написан критично, прави се коментар на публикациите на цитираните материали.

В края на обзора е дадена постановка на проблема, в която се подчертава, че проучванията у нас, що се отнася до телесните структури, физическия работен капацитет и травматизма на

фехтовачите са малобройни. Това е мотивирало дисертантката да се заеме с настоящото задълбочено изследване.

Целта е да се направи комплексна характеристика на морфологичните и функционални особености на състезатели по фехтовка и проучи спецификата на травматизма в този спорт.

Задачите /шест/ са формулирани ясно и са изцяло реализирани с направените изследвания и математическа обработка.

Контингентът изследвани лица са 350 състезатели по фехтовка на възраст от 17 до 25 години от двата пола, състезаващи се на трите вида фехтовални оръжия – шпага, сабя и рапира. От фиг.2 се подразбира, че антропометричните характеристики са изследвани на 120 спортисти, физическата дееспособност на 50, а травматизмът на 180. Сборът е точен, но не става ясно, дали това са 350 различни индивиди, или на някои от тях са изследвани и трите вида параметри.

Методите на изследване са описани подробно: антропометричните характеристики, състава на телесната маса, соматотипа, морфологичната асиметрия на крайниците, физическата дееспособност с множество тестове и травматизма чрез мониторинг на състезания и анкета. Резултатите са обработени статистически и са представени в таблици и фигури.

В главата **Резултати и анализ** са представен подробно, прегледно и много добре онагледено получените данни от изследваните показатели.

Аз ще се спра на данните и анализа, характеризиращи **телесните мазнини**. При мъжете те са в референтните граници (17,3%) и съответстват на данните на други автори за този спорт. При **жените** средното ниво е 26,7%. Това е доста висок процент за спортистки, като се има предвид, че нормата за тези възрастови групи е от 14 % до 20 % (табл. 17). От сравнителния анализ става ясно, че и в други страни (Гърция, Полша) е получен подобен висок процент на ТМ (фиг. 9), което е с 4% над полученото при испанските фехтовачки. Същевременно, активната телесна маса (АТМ) при испанките е значително по-висока с цели 8,6 кг, в сравнение с българките. По естествен начин това се отразява и на мускулната маса. Нашите фехтовачки са с достоверно по-ниска мускулна маса от испанките. Това корелира и със соматотипа им, който клони към ендоморфия, при това дори по-висока ендоморфия от тази, намерена от проф. М. Тотева в изследването ѝ от 1992 година.

Според мен, тази телесна структура на българските фехтовачки не води към високи спортни постижения и би трябвало до се обърне внимание на тренировките ръководства, както при подбора на състезателки, така и по отношение на тренировъчния ѝм режим.

Анализът на **травматизма** е доста обстоен, като се базира на 20 проследени състезания и анкета. Прави впечатление, че получаваните травми са предимно леки (95%). Съобщава се, че 97,8 % от всички медицински проблеми са с остър и само 2,2 % с хроничен характер. Подолу се споменава, че една от причините за травми е negliжирането на предишни оплаквания (напр. латерален епикондилит, болкови синдроми в лумбалния и торакалния дял на гърба и др.). Ако е така, то се касае за съществуващ микротравматизъм, т.е. наличието на ендеогенни травми, които по време на състезанието се обострят и създават проблем, превръщайки се в макротравми. Струва ми се, че едно допълнително по-задълбочено активно проучване на травматизма в тази насока (извършено съвместно с ортопед) би било полезно за успехите на спорта фехтовка у нас.

Изводите на брой шест обобщават направените от докторантката собствени изследвания и анализи в дисертационния труд. Те са реално установени и убедителни, но са много пространни и обстоятелствени.

Посочените по-горе, в текста на становището ми критични бележки не омаловажават актуалния характер и реалните постижения на предлаганият от докторантката Милошова дисертационен труд.

Имайки предвид всичко казано по-горе, предлагам на многоуважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Евелина Емилова Милошова образователната и научна степен "доктор" по научната специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ), професионално направление 7.4. "Обществено здраве".

Аз лично гласувам с "ДА" !!!

15.12.2013 г.

София

/проф. д-р Иван Топузов, д.м.,д.п.н./